

A 2015/2016. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
első forduló

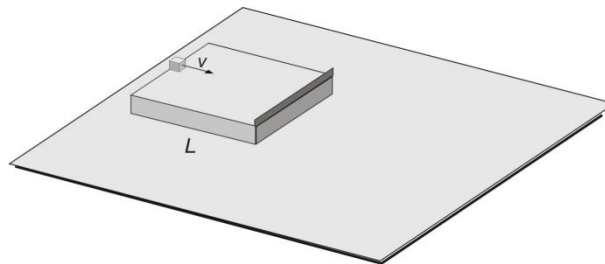
FIZIKA II. KATEGÓRIA

FELADATOK a Fény Nemzetközi Évében

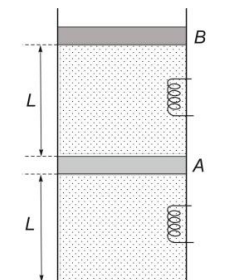
1. feladat: Súrlódásmentes, vízszintes felületen $L = 30$ cm élhosszúságú négyzet alapú, lapos, egyenes hasáb nyugszik. Egy pontszerűnek tekinthető testet a hasáb felső lapjára helyezünk az ábra szerint a hasáb hátsó élének középső pontjában. A hasáb homloklapján súlytalan ütköző található. A hasáb és a kis test tömege megegyezik, közöttük a súrlódási együttható értéke $\mu = 1/3$.

- Mekkora sebességgel kell a kis testet indítani, hogy eljusson az ütközőig?
- Mekkora sebességgel kell a kis testet indítani, hogy tökéletesen rugalmas ütközés után visszafelé éppen végigcsússzon a hasábon, vagyis a kiindulási pontjában álljon meg a hasábon?
- Ha a kis testet a b) kérdésbeli sebesség kétszeresével indítjuk, akkor a hasábhöz képest mekkora lesz a kis test relatív sebessége az elválás pillanatában?

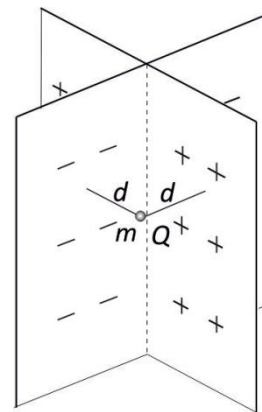
Megjegyzés: Feltételezhetjük, hogy az ütközési körülmények olyanok, hogy a hasáb egyik esetben sem billen meg.

2. feladat: Asztalon álló, henger alakú hőszigetelt edényben a nagyon könnyű, hővezető A dugattyú és a nehéz, hőszigetelő B dugattyú két, egyenként $L = 0,4$ m hosszú térrészt zár be, melyek mindegyikében azonos anyagmennyiségű egyatomos, ideális gáz található. Kezdetben a rendszer termikus egyensúlyban van. A gázokat nagyon lassan melegítjük, összesítve a teljes hőközlés $Q = 200$ J. Mekkora a súrlódási erő az A dugattyú és a henger fala között, ha ez a dugattyú mozdulatlan marad? A B dugattyú súrlódás nélkül mozoghat.

3. feladat: Két nagyméretű, egymásra merőleges, vékony, függőleges helyzetű szigetelő lap mindkét oldalán a felületi töltéssűrűség mindenhol azonos nagyságú, amelynek az értéke az egyik lap mindkét oldalán $+\sigma$, míg a másikon mindkét oldalon $-\sigma$. Az ábrának megfelelően, a lapok szélétől távol, mindkét siktól d távolságra elhelyezünk egy pozitív töltésű, pontszerű testet.

a) Melyik lemezt és az indítás után mennyi idővel éri el először a magára hagyott, kezdősebesség nélkül induló m tömegű, Q pozitív töltésű test?

b) Határozzuk meg az indítási pont és a becsapódás helye közti távolságot!

Megjegyzés: A közegellenállás hatásától tekintsünk el.

4. feladat, a Fény Nemzetközi Évéhez kapcsolódóan: Sík-domború lencse $n = 1,5$ törésmutatójú üvegből készült, síklapjának átmérője $D = 5$ cm. A domború gömbfelület sugara $R = 5$ cm. A lencse domború oldala mögött, az optikai tengelyre merőlegesen egy ernyő helyezkedik el. Az ernyőt azon a helyen rögzítették, ahol az optikai tengely mentén a lencsére beeső igen keskeny fénynyaláb az ernyőn a legkisebb átmérőjű foltot adja. Ezután a lencse sík felületére az optikai tengely irányából olyan széles párhuzamos fénynyalábot bocsátunk, amely a teljes lencsét megvilágítja.

Határozzuk meg a széles fénynyaláb esetén a fényfolt átmérőjét az ernyőn!